Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація "Svoboda"
30 Montgomery Street
Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237
(201) 434-0807
(201) 434-3036
УНСоюз (201) 451-2200

РІК XC. Ч. 246. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 28-го ГРУДНЯ 1983 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, DECEMBER 28, 1983 No. 246. VOL. XC.

РАДА СУСПІЛЬНОЇ СЛУЖБИ ВІДБУЛА З'ЇЗД

Торонто. — Рада Суспільної Служби відбула тут свій З'їзд в рамках ІУ СКВУ в середу, 30-го листопада 1983 року.

Участь у З'їзді взяли представники Суспільної Служби СФУЖО, самостійних крайових установ суспільних служб і відпоручники суспільних служб при крайових представництвах. Заступлені були слідуючі країни: Австралія, Аргентина, Бразилія, Велика Британія, Австрія, Німеччина, Бельгія, ЗСА і Канада. Наради З'їзду проходили в дружній і діловій атмосфері.

У звітах з харитативної діяльности і в дискусіях наголошувано потребу посилення допомоги і її координації. Основні постанови З'їзду:

• Для посилення допомоги потребуючим українцям потрібний є один світовий центр інформацій уділених допомог. Тим центром є екзекутива Світової Ради Суспільної Служби СКВУ. Інформації повинні бути пересилані до Центру безпосередньо по уділенні допомоги. Екзекутива Ради буде негайно інформувати про це своїх членів. Така виміна інформацій — це перший крок, щоб запобігти дублюванню допомоги і поминення допомоги тим, яким ця допомога є потрібною;

• Рада повинна в міру можливостей нав'язати і вдержувати контакти з світовими допомоговими установами, а країна з крайовими;

• Представництва Суспільної Служби поодиноких країн при допомозі складових організацій СФУЖО мають обов'язок доложити всіх старань, щоб в їхніх країнах були створені самостійні крайові ради суспільної служби.

З'їзд вибрав нову Екзекутиву Ради в складі: голова — З. Дуда, Канада; заступники голови: С. Харко, голова ССУК — Канада; і Н. Іванів, голова Золотого Хреста — ЗСА; секретар В. Молодецький, Канада; скарбник (буде кооптований); представник Суспільної Служби СФУЖО Є. Янківська, Канада; Контрольна комісія: О. Максимів, Канада; д-р М. Небелюк, Канада, і М. Захарчук, Велика Британія.

В часі З'їзду і на двох окремих зустрічах з представниками ЗУАДК і Управою Суспільної Служби Українців Канади, представник Бразилії Петро Єдин представив потребу допомоги українцям в Бразилії, спричинену великою повінню, в якій потерпіло багато українців.

У Гарварді відкрито виставку про голод в Україні

Кеймбридж, Масс.(ФКУ) — У просторому вестибюлі головної бібліотеки Гарвардського університету влаштовано виставку книжок, журналів документів, газетних витинків, відбиток плякатів, знімок, — усе спрямоване на те, щоб вказати на потрясаючі жорстокості та жахіття Москвою спричиненого голоду в Україні в 1932-33 роках.

Виставку відкрито 10-го грудня 1983 року і вона триватиме до 13-го січня 1984 року. Вже в перших днях оглянули її сотні людей — не лише студенти, професори й співробітники цього університету, але й численні гості, делеґації високішкільних установ різних країн.

Виставку підготовила відповідальна за Гарвардську україніку бібліотекар Оксана Процик у співпраці з д-ром Джеймсом Мейсом і докторантом Леонідом Герецем.

В день відкриття влаштовано теж в одній з викладових заль університету доповідь д-ра Мейса на тему „Український націонал-комунізм в 1920-их роках: дилема національного визволення в комуністичній займанщині". Недавно теж появилась друком книжка того науковця, яка обговорює ситуацію в Україні напередодні трагедії голодомору.

Одночасно ФКУ має коло 100 примірників британського журналу Кестон коледжу, про який прихильно й з признанням згадувала українська преса, "Religion in Communist Lands".

У тому числі журналу — дві обширні статті: Франка Сисина „The Ukrainian Orthodox Question in the USSR", та Івана Гватя — „The Ukrainian Catholic Chuch, the Vatican and the Soviet Union during the Pontificate of Pope John Paul II". Примірник журналу можна набути, пишучи на адресу: Harvard University, Ukrainian Studies Fund, 1583 Massachusetts Ave., Cambridge, Mass. 02138. Ціна — 5 долярів.

Відбувся панель про ІУ СКВУ

Ню Йорк. — Під таким заголовком відбувся тут в суботу, 17-го грудня ц.р., в залі новопридбаного дому Наукового Товариства ім. Шевченка панель, що його учасниками були ред. Ольга Кузьмович, ред. Іван Кедрин і професор Володимир Калинович.

Д-р Володимир Душник, як модератор панелю, висловив у своєму вступному слові погляд, що ІУ СКВУ був надзвичайно успішний і корисний. Найкращим доказом цього є сердита реакція Москви. Совєтський уряд склав був офіційний протест в Оттаві, що канадський уряд дозволив на переведення того Конґресу на канадській території та ще й із активною участю у ньому на полуденках та в останньому бенкеті провінційних і федеральних міністрів. Д-р Душник показав приявним число московських „Ізвєстій" з великою лайливою статтею проти СКВУ і його учасників, що їх прозиває „фашистами", „бандитами" і подібними епітетами.

Перший доповідач ред. І. Кедрин доповнив завваги д-ра Душника заявою, що цей вечір не має політичного характеру, а радше інформаційний і що учасники ІУ СКВУ просто хочуть поділитися своєми враженнями і спостереженнями. Назвав три найбільш позитивні, на його думку, і три найбільш неґативні риси ІУ СКВУ. До позитивів зарахував само збереження СКВУ, одноголосний вибір найкращого з можливих потенціяльних кандидатів на президента СКВУ, канцлера Альбертського університету Петра Саварина. Третім великим позитивом доповідач вважає промощення шляху для відновлення переговорів про заведення згоди в українській громаді в ЗСА.

На першому місці неґативів доповідач поставив препогану атмосферу, яка створилась в перших двох днях Конгресу. Незорієнтовані приявні, головно прибули з інших країн і континентів, мусіли винести враження, що на терені СКВУ відбувається міжпартійна розгра,і це було зле. Треба було подивляти терпеливість предсідника Конґресу Ярослава Білака, який давав усім „виговоритися", щоби врешті всі прийшли до висновку, що на пленумі не можна вирішувати таку справу, як „засуджування" якогось одного середовища і що для цього потрібна окрема Комісія, яка знайшла б компромісову формулу. Неґативом Конґресу була погана організаційна підготова. Повторилася в деякій мірі історія бенкету з II СКВУ, також у Торонто. Тепер буквально понад 1,500 осіб товпилися, шукали свого місця і був хаос. Великим сутнім неґативом був рівень дискусії і брак заторкування та дебатування над дійсними важливими проблемами України, її сучасности і майбутности.

Ред. Ольга Кузьмович львину частину своєї доповіді присвятила проблемі преси на ІУ СКВУ. Предсідник Конгресу заапелював був під кінець Конґресу до преси звітувати про Конгрес позитивно .Але організатори не подбали навіть про відповідне місце для представників преси. Конгрес відбувався у велетенському готелі, що охоплював три різні будинки з внутрішніми переходами. Було

(Закінчення на ст. 4)

В Ню Йорку помер О. Ґенза

Ню Йорк. — В неділю, 25-го грудня 1983 року, тут помер у шпиталі після тяжкої недуги на 53-му році життя св. п. Олег Ґенза, хореограф, культурний і громадський діяч, співосновник і довголітній керівник відомого танцювального ансамблю „Верховинці", Осередку СУМА в Ню Йорку, з яким він виступав у кожному більшому скупченні українців у З'єднаних Стейтах Америки і Канаді.

Св. п. Олег Ґенза

Св. п. О. Ґенза народився в 1931 році в селі Середне Підгаєцького повіту в Україні. До ЗСА приїхав з великою хвилею української іміґрації в 1949 році і зараз таки включився в культурне життя місцевої громади. В останніх роках, хворіючи, не покидав праці з молоддю, яку він безмежно любив, а також молодь, помітивши його непересічні здібності, поважала його і шанувала. Покійний був почесним членом Осередку Спілки Української Молоді Америки ім. ген. хор. Тараса Чупринки в Ню Йорку, кількакратним членом Управи Осередку, був відзначений XI Світовим Конґресом СУМ ступенем „Культурника".

Залишились в жалобі дружина Дарія, дочки Оля і Дарка, батько, ближча і дальша родина, осиротілі „Верховинці" і громада, яка шанувала Покійного за його активність.

Час похоронних відправ буде поданий в черговому числі „Свободи".

СТРАТЕГІЯ ЗСА БУЛА ТЕМОЮ ДОПОВІДІ М. Г. КРАВЦЕВА В НЮАРКУ

Нюарк, Н.Дж. (ПС ТУІА). — Стратегія З'єднаних Стейтів Америки для збереження миру, або для перемоги у війні, якщо не пощастило б її відвернути, була темою одногодинної доповіді, що її виголосив тут у неділю, 18-го грудня ц.р., повідомлений вже про підвищення його до ранґи генерала бриґади полковник Микола Гордій („Гоко") Кравців. Формальність надання ранґи генерала відбувається, звичайно, місяць — чи кілька місяців — після такого повідомлення.

Доповідь відбулася старанням місцевого Відділу Товариства Українських Інженерів Америки в год. 4:30 по полудні в заповненій (понад 200 осіб) залі місцевого Українського Народного Дому. Зустріч відкрив голова Відділу інж. Дам'ян Ґеча, вітаючи доповідача і приявних. Слово про доповідача та зокрема про його військовий вишкіл і кар'єру сказав інж. Богдан Мак, сам колишній вояк і старшина Української Повстанської Армії. Інж. Б. Мак згадав, що новонайменований ґенерал М.Г.Кравців має не тільки найвищий військовий вишкіл військової академії у Вест Пойнті, коледжу Генерального штабу і Военного коледжу, але також відповідний вишкіл у політичних науках, здобувши в них диплом маґістра.

Секретар оборони Каспар Вайнбергер вітає полк. Миколу Г. Кравцева з його підвищенням до ранги генерала бригади у вересні ц.р.

Свою військову службу виконував полк. М.Г.Кравців на різних відповідальних командних постах у Західній Німеччині та на фронтах у В'єтнамі. В Німеччині він був командантом ескадрону в полку панцерної кавалерії, опісля командантом 1-ої бриґади III-ої панцерної дивізії. Брав активну командну участь у війні у В'єтнамі і був одним з представників Американської армії на Близькому Сході в переговорах між Сирією й Ізраїлем. У військово-адміністраційній ділянці полк. М. Кравців був екзекутивним старшиною заступника начальника штабу для плянування й дій Американської армії і тепер він займає високий пост військового асистента заступника секретаря оборони Пола Таєра. За свої заслуги полк. М.Г. Кравців одержав численні військові відзначення, між ними три „Срібні зірки", три медалі „Леґіону заслуги", „Хрест заслуги" та інші.

Свою доповідь почав полк. М.Г. Кравців коротким з'ясуванням багатьох загроз, що нависли над сьогоднішнім світом, джерелом і причиною яких є Москва. Ці загрози є причиною

(Закінчення на ст. 3)

„ІКЕР В ЛМКЛЮБІ"

Ню Йорк. — Із Літературно-Мистецького Клюбу повідомляють, що в п'ятницю, 30-го грудня ц.р., в годині 7-ій вечора, тут, при 136 Друга авеню, відбудеться літературно-музичний вечір з нагоди 70-річчя письменника, фейлетоніста та гумориста Івана Керницького під назвою „Ікер в ЛМКлюбі".

Участь у цьому Вечорі візьмуть: Лідія Крушельницька, Уляна Любович, Ія Мацюк-Грицай, Ольга Соневицька, Тарас Грицай, Лесик Кмета, Степан Крижанівський, Гілярій Чолган. У музичній частині Вечора виступлять Оленка Геймур — сопрано і Михайло Лев, фортепіяновий оупровід. Після мистецької програми — товариська гутірка за перекускою.

У ВАРШАВСЬКОМУ ПАКТІ ІСНУЮТЬ ТЕРТЯ

Вашінгтон. — Офіційні представники Державного департаменту заявили, що в совтському бльоці виникли непорозуміння у зв'язку з тим, як відповісти на розміщення в Західній Европі нових американських ракет середнього засягу та припинення американсько-совєтських переговорів у Женеві відносно обмежень такої зброї.

Найясніше ці непорозуміння виступають між Румунією та Совєтським Союзом, говорять офіційні особи, які відкрито проявилися, коли Румунія відмовилася послати своїх представників до Москви на зустріч представників комуністичних партій совєтського бльоку для обговорення і прийняття спільної програми ідеологічної та пропаґандивної кампанії в сучасних умовах напруженого становища у світі.

„Таке явище небувале в совєтському бльоці, — заявила одна особа Державного департаменту, — щоб член Варшавського пакту не був присутнім на такій важливій сесії в Москві, яка мала накреслити нову стратегію".

Румунія вже віддавна проводила дещо незалежну зовнішню політику, хоч залишалася формально членом Варшавського пакту. Наприклад, Румунія є єдиним членом Варшавського пакту, який підтримує дипломатичні відносини з Ізраїлем.

У даному спорі президент Румунії Ніколае Чаушеску фактично підтримує початковий американський плян на переговорах, так званий „нулевий варіянт", тобто заборони всіх ракет середнього засягу як совєтських, так американських.

Державний департамент також повідомив, що в інших столицях східньоевропейських країн теж панує незадоволення совєтським пляном розмістити свої ядерні ракети типу СС-20 у цих країнах.

Мадярські та болгарські офіційні особи заявили приватно представникам ЗСА, що тривала хвороба совєтського лідера Юрія Андропова вплинула на останні напруження в цьому районі, — повідомили представники Державного департаменту.

Про стан здоров'я Андропова немає офіційних повідомлень, але представник Державного департаменту сказав, що відомий американський промисловець Арманд Геммер, який буває частим гостем у Кремлі, був запрошений відвідати Андропова два тижні тому лише для того, щоб потім почути в останню хвилину, що Андропов не є настільки здоровим, щоб прийняти його.

В Будапешті засудили дисидента

Будапешт, Мадярщина. — Минулого тижня суд у Будапешті судив молодого мадярського видавця, якого обвинувачували за напад на двох поліціянтів під час демонстрації в обороні прав людини. Як повідомляють західні кореспонденти, до судової залі прийшло понад 100 мадярських дисидентів, які симпатизували з підсудним, Ґабором Демскім. Його засудили на шість місяців тюрми.

Знаменним в тому процесі був факт, що біля 100 симпатиків прийшли на суд і демонстративно виявляли свою симпатію до підсудного. Згаданий видавець зізнав, що його збила поліція до непритомности, перетримала в шпиталі кілька днів тільки тому, що він домагався звороту деяких рукописів. Він є власником видавництва — „АБ", що друкує „неофіційну літературу", дуже часто критично наставлену до комуністичного уряду в Будапешті.

Журналісти, яким дозволено бути на суді, інформують, що хоч в Мадярщині не було Гельсінкської Групи, тепер починають творитися гуртки, які критикують деякі потягнення уряду, покликуючися на конституцію країни та на Заключний акт Гельсінкських угод.

У СВІТІ

ПОНАД 5,000 КОМУНІСТИЧНИХ партизанів та їх прихильників здалися властям у четвер, 22-го грудня, в північному Таїлянді під час формальної церемонії. Офіційні представники заявили, що церемонія була організована для понад 20,000 добровольців оборони та для молоді на стадіоні у провінції Нан, біля кордону з Ляосом. Як відомо, на початку цього року інша велика група лівих партизанів також залишила боротьбу в джунглях і здалася властям, але цього разу це була найбільша група. Провінція Нан була останньою комуністичною фортецею у північному Таїлянді. Здача цієї групи означає припинення партизанської війни на півночі країни. Офіційно повідомлено також, що приблизно 1,200 комуністичних партизанів продовжує ще боротьбу на півдні Таїлянду.

РЕЧНИК МІНІСТЕРСТВА закордонних справ Швеції заявив у четвер, 22-го грудня, що шведський уряд видалив зі Швеції двох совєтських „дипломатів", обвинувачених у шпигунстві. Речник уряду Лярс Льоннбак сказав, що шведська поліція вже раніше повідомляла міністерство про „певну совєтську шпигунську діяльність" у Швеції. Потім речник додав, що ще одного совєтського громадянина попросили покинути Швецію. Речник не назвав прізвищ трьох видалених совєтських шпигунів.

АМЕРИКАНСЬКУ МОРСЬКУ піхоту та французьких парашутистів попередили в четвер, 22-го грудня, покинути Ливан на протязі 10-ох днів або в протилежному випадку опинитися нараженими на бомбові напади такої сили, як „правдивий землетрус під їхніми ногами". Попередження зробила невідома особа телефоном, яка заявила, що належить до тої групи, яка виконала попередні напади на американців та французів. Незнайомий сказав, що він говорить від імени групи „Іслямська священна війна".

ВИСОКІ МОРСЬКІ хвилі пронеслися по Венеції в четвер, минулого тижня і залили 40 відсотків всієї площі міста. Офіційні представники міста повідомили, що вода залила будинки в нижчих місцях Венеції, включаючи площу св. Марка. Крамниці на першому поверсі зачинені, і передсвяткова торгівля припинена. Міські власті заявили, що ця повінь є найбільшою за останні кілька років. Вода піднялася на чотири фути вище рівня моря.

КРАЇНИ ЕВРОПЕЙСЬКОГО спільного ринку вирішили не поновлювати економічних санкцій проти Совєтського Союзу, які були встановлені 1981 року після введення військового стану в Польщі. Високий представник економічного об'єднання заявив: „Жадна з країн-членів не хоче поновити санкцій в 1984 році, тому вони припиняються в день Нового року. Спеціяльного повідомлення не буде". Санкції відносилися не тільки до експорту, але також і до імпорту.

Ю. АНДРОПОВА НЕ БУЛО НА ПЛЕНУМІ

Москва. — Совєтський лідер Юрій Андропов, який не появлявся публічно вже понад чотири місяці, знову не брав участи в понеділок, 26-го грудня, на пленумі центрального комітету комуністичної партії. Звичайно присутність генерального секретаря, яким є Андропов, обов'язкова на таких пленумах, але серйозна хвороба не дозволила йому бути на пленумі.

Не зважаючи на відсутність Андропова, пленум схвалив декілька важливих персональних змін в партійній ієрархії: чотири прихильники Андопова були назначені на високі пости у керівництві партії.

На пленумі була прочитана доповідь від імени Андропова, в якій хворий совєтський лідер між іншим сказав: „Я глибоко шкодую, що тимчасові причини не дають мені можливости бути присутнім на пленумі"

Закордонні дипломати в Москві говорять, що це перший раз совєтська комуністична партія признає відсутність свого лідера на такому важливому пленумі центрального комітету, який складається з понад 300 членів і який нібито є суверенною керуючою установою між з'їздами партії, які нормально відбуваються через п'ять років.

На протязі останніх сімох тижнів Андропов уже другий раз був відсутній на важливих імпрезах совєтського календаря: 7-го листопада він не був на святкуванні жовтневої большевицької революції, а тепер на пленумі партії. Тоді його відсутність оправдували простудою.

У Москві вже місяцями ходять чутки, що Андропов серйозно хворий на нирки. Хоч хвороба породжує непевність його перебування як активного лідера при владі, на пленумі його становище відчувалося міцним і навіть підсиленим. У довгому тексті його промови, який був прочитаний для присутніх і переданий дипломатам, ще раз підкреслювалася недопустимість послаблення зусиль на збільшення економічної продуктивности.

Політичне становище Андропова також скріплена назначенням чотирьох високих партійних діячів, прихильників Андропова, на важливі пости в партійній ієрархії в політбюрі та в секретаріяті партії. Повними членами політбюра стали 70-літній Міхаїл Соломєнцев, голова контрольної комісії партії на місце померлого Арвіда Пельше, і 57-літній Віталій Воротніков, який зайняв місце Соломєнцева на посаді прем'єра російської федерації. Віктор Чебріков, якому 60 років, керівник КҐБ, обраний кандидатом у члени політбюра. Центральний комітет також затвердив назначення 63-літнього Єгора Лігачова секретарем секретаріяту центрального комітету партії.

В АМЕРИЦІ

ЧИ БАГАТО ЛЮДЕЙ втішається в світі свободою? Відома американська дослідницька установа Фрідом Гавз, що міститься в Коннектикаті, підрахувала, що з 4,6 більйона людей на землі лише третина живе під справжньою свободою, а 2 більйони людей живе під гнітом, або під брутальною тиранією, — пише „Ю.С.Нюз енд Ворлд Ріпорт" з 26-го грудня.

ХОЧ БОРОТЬБА З ВЖИВАННЯМ наркотиків ведеться постійно й гостро в ЗСА, то все таки Америка веде перед в уживанні маріхуани і кокаїни, що дало підставу відомому соціологові й психологові з Мишиґенського університету Ллойдові Джанстонові сказати: „Я не знаю іншої країни, крім Америки, де майже дві третини всіх учнів вживали б наркотики, заки вони скінчать середню школу".

БОРОТЬБА УРЯДУ проти абортів не дає бажаних йому результатів. Підраховано, що в ЗСА річно мають місце 1,6 мільйона абортів і їх число зростає, з чого задоволені т. зв. феміністки, бо уважають, що „кожна жінка має право сама розпоряджатися її тілом". Противники ж абортів називають цю медичну процедуру усування небажаного плоду — убивством.

УРЯД У ВАШІНҐТОНІ дуже журиться так званим „протіканням" до преси й до чужих різних агенцій багатьох — важливих і вражливих — повідомлень і відомостей. Тому дуже велику кількість таких матеріялів позначує Уряд печаткою, що це „засекречені" матеріяли .Але це не спиняє „протікань", чому не дуже можна дивуватися: в Америці чотири мільйони американських різних вищих і нижчих службовців та офіційних осіб мають доступ до цих „клясифікованих документів". Президент Реґен пропонує бодай піддавати цих працівників „пробі правдомовности", але Юнія цивільних свобід та інші, переважно ліві організації уважають таку запобіжну охорону американських інтересів — „порушенням особистої свободи".

РОЗВИТОК ЕЛЕКТРОНІЧНОЇ технології дійшов у ЗСА тепер таких висот і все збільшується, що вже не здається фантастикою твердження, що добрий „електронічний баф" (одержима людина електронікою) може з допомогою відповідних манюсіньких мікрофонів і суперчутливих лейзерських „сенсорів" — „підслухати навіть тиху розмову будь-де, будь-коли і будь-кого". Це все страшенно радує учених, бо це прогрес, що дає необмежені можливості для „ощасливлювання технологією людства". Але багато хто цим розвитком журиться: такі винаходи швидше потрапляють до злочинних рук, як до рук праведних.

ЯКЩО ПІД ЧАС СНІГОВОЇ бурі людина застукана в дорозі і авто не хоче або не може далі їхати, знавці цих справ радять лишатися в авті, де рятівничі чинники можуть швидше таких подорожніх знайти. Мотор авта можна вживати, щоб нагрівати авто всередині, але треба обов'язково дотримуватися таких трьох запобігчих заходів: тримати вікно, що не проти вітру, відчиненим трохи; прочищати що певний час ззаду авта руру, якою відводяться з мотору гази, і влучати мотор поміркованo, щоб не зуживати бензини понад міру, не знаючи, як довго доведеться чекати в холоді на рятунок.

ІЗ НЕСПОДІВАНИМ І сильним похолодінням та різким вітром багато у пресі пишеться тепер про запобіжні заходи, які слід поробити подорожнім і теж по домах, щоб ця погана погода не пошкодила здоров'ю. Як відомо, кожної зими приблизно 450 американців вмирають від надмірного холоду, згідно з підрахуванням Крайової служби погоди. Тому ця ж служба радить бути приготованим до того, що кілька днів доведеться сидіти вдома, без можливости вийти через сніг, воду тощо; треба мати у хаті батерійки, свічі і радіоапарат з батерійками, якщо б електричний струм припинився. Слід тримати комин у вітальні (якщо він є), як і піч на дерево чи якийсь огрівник готовими для вжитку, зробивши добрий запас палива для цих печей. Обов'язково треба вдома мати запаси їжі особливо такої, яку можна їсти без готування її на печі чи у печі; слід теж мати харчі, які не псуються без холодильника.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda USPS (30-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302

Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members $1 25 a month. Change of address — $1.00. Make check or money orders payable to "Svoboda"

Postmaster: Send address changes to:

"Svoboda" • P.O. Box 346 • Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Статті і дописи підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді коли автор собі це виразно застеріг, допучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

P.O. Box 346 Jersey City, N.J 07303

Фільмовий артист-патріот

Один із найпопулярніших і найкращих американських фільмових артистів, Боб Говп відлетів до Ливану на чолі зібраного ним гурту фільмових артистів і зірок, щоб на Різдво розважати перебуваючих там 1,800 американських морських піхотинців. Він робив те саме за Другої світової війни, за Корейської і за Вєтнамської війни — він почував собі і тепер просто за свій моральний обов'язок, не вважаючи на своїх 80 років, полетіти на роздертий громадянською війною і жахливими актами терору терен Ливану, щоб розважити вояків у Різдвяному часі. Знаючи психіку молодих вояків і те, що їм особливо подобається, він приєднав до тієї 6-тичленної дружини таких добровільців, як минулорічну і цьогорічну красуню, „місс Америки". У цій дружині є й славетній співак і другий біля нього артист-комік. Повіз із собою 140,000 шоколядок вагою 3,000 фунтів, дарованих однією фірмою, як теж тисячі фунтів різних дарунків. Американське військове летунство дало безплатний транспорт, всі учасники тієї виправи — виступають безплатно.

З уваги на затруєні терором відносини в Ливані — вистави для вояків будуть відбуватися на чердаках американських літаконосців „Айзенгавер" і лінійного корабля „Ню Джерзі", і вояків, стаціонованих в Бейруті, будуть перевозити туди гелікоптерами. Але Боб Говп наполягає, щоби таки полетіти бодай на найкоротший час до головної квартири морських піхотинців на летовищі в Бейруті, щоб кожному воякові стиснути руку і дати свій автограф.

Це ніби дрібна річ, проте характеристична для глибокого патріотизму цієї людини в поважному старшому віці, який думає тільки про те, щоб на Різдво дати щось із себе, щоб своїм талантом і своєю грою зробити приємність воякам, з-посеред яких уже кругло 250 згинуло з ворожої руки. Члени дружини, яку він зорганізував, молоді красуні, співак, артист-комік, заявили, що почувають собі за честь, що Боб Говп запросив їх товаришити йому до Ливану з такою шляхетною місією.

Такі акти патріотизму, не словесного, а ділом, мусять захоплювати всіх, молодих і старих, бо що може бути кращого і більш гідного похвали, як не дивлячись на загрозу свого життя, на труд і невигоди, — принести воякам собою дарунок на Різдво Христове?!

АМНЕСТІЯ, ЯКУ ПРОГОЛОСИЛИ керівники хунти у вересні самі на себе за вчинені ними та їх підручними злочини в кампанії 1970-их років проти лівих сил в Аргентині, була скасована в четвер, 22-го грудня, новим конґресом країни. Сенат одноголосно схвалив постанову, яка проголошує цю амнестію „незаконною і безповоротно скасованою та недійсною". Палата представників уже перед тим схвалила цю постанову. Президент Рауль Альфонсін запропонував її та відразу підпише, і вона стане законом. Військова хунта самоамнестувалася, щоб уникнути суду, переслідування чи розслідування справ військових, поліції та урядових агентів за вбивство, викрадення, катування та інші злочини які були вчинені під час кампанії проти лівих сил.

Микола Бараболяк

„JIHAD" — „СВЯТА ВІЙНА"

Свята вона чи не свята, мабуть радше чортова, бо завдала Америці вже дошкульних утрат. Кількадесят убитих в руїнах американської амбасади в Бейруті, дві й півсотні вояків морської піхоти в атаці на казарми біля бейрутського летовища, останньо атака на американську амбасаду в Кувейті. Коли кому мало доказів, погляньте на цементові барикади під Білим Домом, біля входу до департаменту стейту у Вашінґтоні, зверніть увагу на оборонні заходи в Пентагоні, на фортифікаційні заходи довкола американських амбасад у цілому світі. Війна в ході. Атака не палестинців, чи сирійців, чи кадафістів, а зачаток війни світу Ісляму проти Америки.

Американські засоби комунікації говорять і пишуть, що цю атаку веде „група" „свята війна" фанатичних самогубців, інспірована аятоллею Хомейні, і підтримувана сирійським урядом. Це тільки частина правди, бо підґрунтя цієї акції далеко глибше і грізніше, якого не легковажити, і якого не знищити гарматами з воєнних кораблів, чи бомбами з літаків.

Концепт „святої війни" сягає VII сторіччя. Творцем ідеї був сам пророк Мохаммед, а місцем де вона зродилась — Мекка. На початку VII сторіччя Мекка була торговельним центром на шляху між південним побережжям арабського півострова і Сирією. Це було багате місто. Рядила ним рада багатих родів. Їх релігія була мішаниною пантеїзму і своєрідних принципів чеснот. Підо впливом юдаїзму і християнства почала, одначе, проникати в Мекку віра в одного Бога. Носієм її був один із знаті Мекки-Мохаммед. Батькам міста було це непонутру, бо вона підкошувала бизнес, пов'язаний із прощами арабів до святого каменя „кааба". Тому, що Мохаммед став жагучіше проповідувати цю віру в одного Бога, почались проти нього переслідування. Він утік на південь до міста Медіни. Там найшов прихильників своєї віри, оформив їх у мілітарну силу і пішов „на святу війну" проти Мекки. Після вісімлітніх зусиль поконав сили Мекки, і встановив себе лідером релігійного руху, відомого нині під іменням іслям. Помер 632 року. Проголосив себе „пророком", він учив, що він тільки останній в шерегу пророків, таких як Мойсей, Ісая, Ісус Христос, а тому що останній, подає найвірнішу синтезу віри у Всевишнього.

Після його смерти почались міжусобиці про уряд „каліфа" — наслідника Мохаммеда. Та як поділені они не були оці „наслідники", одно вони перейняли і продовжували практикувати: принцип централізованої влади і завойовувань та підбоїв методами „святої війни", в той сам спосіб, як Мохаммед утвердив нову віру і систему правління. **Іслям зродився серед номадів Медині і Мекки, та не зупинився. Вже 661 року встановлюється мусулманська імперія династії Юмаядів на землях** нинішньої **Палестини, Йорданії і Сирії** із столицею у **Дамаску. На** зміну біля 750 року прийшла династія Аббасидів у Багдаді, і кордони імперії поширились на протязі наступних сторіч від Індії до Ґібральтару. Годі переповідати історію походу і здобутків визнавців ісляму, хіба згадати про світлий їх період за часів Салядина, який до нині вважається національним героєм Сирії, бо за його правління Дамаск став символом колишньої слави держави арабів про віщо свідчать такі пам'ятки як славна мошея Юмаядів у цьому місті.

Тут доходимо до ролі Сирії і амбіцій нинішнього її володаря — Ассада. Нинішній Ливан і Палестина були колись частиною „Великої Сирії". До кінця Першої світової війни всі ці землі були об'єднані під турецькою владою. Кордонів між Сирією, Ливаном і Палестиною — не існувало. Між двома світовими війнами мандатні держави повстановлювали штучні *кордони і потворили* малі держави, для одного народу арабів. Ливан зробили окремою державою головно для охорони християн (маронітів), що їх мусулмани, головно шіїтські друзи, жорстоко переслідували. Ливан тримався доти вкупі доки палестинці „діпісти" не переважили сили визнавців ісляму і не підкріпили тим ісламський елемент, якому ніколи не була по нутру перевага маронітів у ливанському уряді.

Сирія зовсім не криється з тим, що її завданням є перевернути колишні кордони „великої Сирії" і „визволити" мусулман Ливану з-під контролі маронітів. Сирія окупувала в 1976 році східню і північну частину Ливану, на підставі мандату арабських країн із метою охоронити маронітів перед атаками зі сторони шіїтів. Обороняючись перед перевагою шіїтських елементів (і палестинців), частина маронітів з-під стягів нинішнього президента Ґемаєля і його батька П'єра, піддались під тиху протекцію Ізраїля. Це наставило проти Ґемаєля всіх мусулман (в тому теж маронітів з-під стягу колишніх претендентів Френджі і Шамуна), і так розгорілась нинішня війна в Ливані всіх проти всіх. Америка взяла собі за ціль спасти прихильний Ізраїлеві уряд Ґемаєля, що має мінімальні вигляди на успіх, бо мусулмани вважають, що все що Америка робить, діється в користь Ізраїля. Мусулмани ідентифікують Америку з Ізраїлем, і таким чином Америка придбала собі клеймо „ворога" на цілому Близькому Сході.

Донедавна не було драстичних виступів проти Америки, бо були надії на якесь мирне полагодження близькосхідного питання при допомозі ЗСА. Останньо, головно завдяки затісненню зв'язків між ЗСА і Ізраїлем та їхньої мілітарної співпраці в поборюванні ісламської ребелії, посилився концепт „святої війни". Американська преса має рацію, коли пише, що праджерело цієї війни в хомейнівському ісламі. Він започаткував цю війну захопленням закладників у Теґрані з метою понизити

(Закінчення на стор. 4)

Лариса Онишкевич

„У СВІТІ ІДЕЙ І ОБРАЗІВ"

Григорій Костюк. „У світі ідей і образів". Вибране. Критичні та історико-літературні роздуми. 1930—1980. „Сучасність", 1983. 535 ст.

Це видання дуже щасливо та значучо появилось у ювілейний рік, 80-річчя, нашого визначного літературознавця Григорія Костюка. Ця збірка — це вибір статтей та рецензій, друкованих протягом півстоліття. В більшості — це „літературні портрети" (за словами автора) про українських письменників, дуже часто в час, коли вони дебютували, від 1930 років в Україні, до письменників на еміґрації — у свідомім намаганні насвітлити „двоколійність українського літературного процесу". Список цих авторів включає 11 письменників України, та 7 авторів (чи їхніх творів) в діяспорі.

Вибрані статті укладено не хронологічно за часом друку, тільки за порядком появи даних авторів, від В. Винниченка, М. Куліша, до І. Багряного, В. Лесича чи Е. Андієвського. Деякі статті розглядають стиль даного автора, питомі прикмети його творчости, чи подають огляд цілої творчости, чи тільки рецензію специфічного твору. Є також праці про специфічні літературні теми — стилю чи критики, як і загальнопідсумовуючі про даний жанр чи період. Одна стаття є також про перебування американського письменника Джана Стайнбека в Україні, та контакти з ним. У цих статтях Г. Костюк зокрема успішний в описових аналізах творчости одного автора, виявляючи його типові прикмети, підсумовуючи та синтезуючи специфіку таланту того письменника, впливу його творчости на інших, чи сприймання творів критиками. Такі статті є про В. Винниченка, М. Хвильового, М. Куліша, У. Самчука, І. Багряного та Д. Гуменну. У специфічних оглядах творчости письменників часто можна знайти описи тих творів, які сьогодні невідомі чи недоступні (наприклад, І. Багряного „Ґутенберґ"). Г. Костюк не раз звертає увагу на небуденні прикмети даного письменника, як наприклад, на новаторство Ю. Яновського: будова роману із поодиноких самостійних частин. Миколу Хвильового критик називає провідником українського „Штурм унд Дрангу", а тим більше інспіратором романтичного вітаїзму. Цей напрям він описує як спадкоємство „стилевих мистецьких надбань минулого в філософсько-мистецькій синтезі", нового разом із сильно замітним „тонусом активного сприймання життя". Ці прикмети він бачить також у творчості В. Підмогильного, А. Любченка, Т. Осьмачки, М. Івченка та Г. Косинки, як і в пізніших письменників — І. Багряного, У. Самчука, Є. Маланюка, О. Теліги та С. Гординського. Григорій Костюк звертає увагу, що хоч він часто намагався писати про цей напрям у нашій літературі, він все одно почувається винним, що ця місія ще не вповні сповнена. Мабуть непотрібно автор себе осуджує, бо крім його численних праць — з яких тільки частина вміщена в цій збірці — що згадують цей напрям, Юрія Лавріненка „Розстріляне відродження" також звертало увагу на романтику вітаїзму.

Читаючи ці статті Г. Костюка замітним стає, що час, коли дана річ була написана, також давав свою відбитку, не тільки під оглядом віку, що молодий критик був більше темпераментний, чи крайній, але також, що передавав зацікавлення даного оточення. Так, наприклад, 1928 року він звертав увагу на „громадську корисність роману 'Майстер корабля' Яновського." Коли в европейськім періоді статті Г. Костюка є більше критичні та аналітичні, пізніше є більше підсумовуючі, описові. Цей другий період виявляє Григорія Костюка виразно, як історика літератури. Це замітно навіть у статтях про поодиноких авторів, а зокрема в підсумовуючих оглядах, наприклад, про нашу літературу від 1917 до 1967 років, чи в дуже солідним описі еміґраційної прози за 1966 рік, чи широкій аналізі й підсумованні еміґраційної літератури від 1954-1969 років. Ці статті не тільки дають нам повне оцінення нашої літературної діяльности — але також стають підставовими для історії нашої літератури.

Під оглядом видання — можна мати побажання до видавництва, щоб такі збірки були редаговані, щоб не було повторювань інформації зі статті до статті (які були оріґінально друковані окремо). Тому, що вартість книжки є абсолютно під оглядом історії української літратури — у такім виданні є також необхідний індекс авторів та творів.

Самого автора, проф. Григорія Костюка, можна тільки привітати з цим ювілейним видання, яке є одним із великого числа його друкованих праць, і солідного вкладу в наше літературознавство.

НА МИСТЕЦЬКІ ТЕМИ

Під враженням картин Ґіліцінської

У нас, у Філядельфії, завелася мода на часті, а то й, можна сказати, зачасті триденні виставки. Колись бувало такі виставки, що їх улаштовував місцевий Відділ ОМУА більш-менш один раз на чвертьроку у власній ґалерії. звичайно тривали від двох до трьох тижнів. Відкриття довершував хтось із місцевих мистців, більшістю проф. Петро Меґик.

У вступному слові ви не тільки отримували біографічні дані експонованого мистця, але й характеристику його творчої праці та довідувалися про його мистецькі осяги. Це був такий текст, що не дивно, що його ви на другий чи третій день могли побачити на сторінках нашої преси.

Від декількох років образотворчі виставки перенеслися до УОК Центру, положеного в одній із кращих дільниць міста, хоча виставкова заля ще покищо немає належного освітлення, що для експозиції, це перша необхідність.

В УОК Центрі відкриття довершує рідко коли мистець, більшістю хтось із організаторів і хоча прослуханий вами текст, не дає повного образу про мистця, то все таки „слово" припаде вам до вподоби, головним чином тоді коли це чинить Люда Чайківська тут і там урізноманітнюючи свій текст культурним дотепом; інші роблять це офіційно, звичайно дуже коротко.

Подібно мається справа з фаховими рецензентами. Місцеві мистці й інструктори УМ Студії (в Пенсильванській Академії викладачів називають інструкторами), відомо, видають широкопрославлені „Нотатки з мистецтва", значить є кому написати рецензію, та щось чомусь уперто з-під їхнього пера рецензії не появляються, а тому, щоб не було так, що інколи буває з актором, що сходить із сцени без однісінького оплеску, саме із-за цього час до часу відгукується на місцеві образотворчі виставки звичайний кореспондент.

У днях 2, 3 і 4-го грудня ц.р. у Філядельфії, в УОК Центрі відбулася виставка картин Роксоляни Ґіліцінської. Виставку відкрила Оксана Фаріон, голова 90-го Відділу СУА. У свій час мисткиня, мешкаючи поблизу Філядельфії, була якраз членкою цього Відділу.

Оце вже одинадцята висдивідуальна виставка Ґіліцінської. У цьому році на образотворчому Фестивалі стейту Огайо, вона здобула перше місце. Попередні її нагороди — дві в 1980 і чотири в 1978. В УОК Центрі мисткиня виставила 46 картин.

Ґіліцінська належить до того роду мистців, що хоч розвивався її малярський талант у періоді розпаношених різних „ізмів" і в цьому періоді вона проходила свої малярські студії (має дипломи двох вищих американських мистецьких шкіл), та все ж приваблювали її пишнота барокко, чарівність ренесансу і великі майстри кисти малої Фляндрії. Це не означає, що мисткиня ступає уже втертими шляхами. Щоправда вона подібно, як Галина Мазепа чи Любослав Гуцалюк цупко тримається вибраного нею способу малювання, своєї, так сказати б, манери, а не так, як це робив — скажім — Марсель Душам, що йшов від імпресіонізму почерез пошуки в кубізмі, футуризмі до дадаїзму та сюрреалізму й експериментів, що нібито маніфестують необмежену свободу мистця.

Картини Ґіліцінської різнотематичні — мертва природа, квіти, а надусе пейзаж, до якого вона має якесь особливе відношення. З одного боку їй властивий розмах, широта, любить і відчуває простір, насичений життям, як, наприклад, її „Білі птахи", що здалеку скидаються ні то на голубів, ні то на гусей. З другого боку, як поет любується „Ахо-лелійкою", „Барвінком", „Грибочками", „Листям" з її городу, якимсь кущиком чи квіттям поблизу якогось джерельця. З таких етюдів на мініятюрному пленері часто-густо постають у неї мистецькі цікаві картини, навіть більшого розміру.

Як мистець різних жанрів у неї не бракує картин з фіґурами — „Балетниця", „Хлопець з тюльпанами", „Дівчина з Перу" з відверненим обличчям, бож такий там звичай.

Мистецький вислів Ґіліцінської, а в парі з цим і її почерк на перший мет ока спокійний, та все ж під поглядом натури динамічний.

У її картинах помітні лад і прецизія вислову, у висліді чого малярська якість її творів висока. Імпонує вона композиційним і кольористичним розв'язанням. Ощадна під поглядом кольористичної ґами. Дивлячись на деякі її картини з дальшої віддалі, виглядають монохроматичні, та це лише ілюзія створена відповідним розташуванням барв. Балянс теплих і зимних кольорів помітний сливе у всіх картинах. Технічна заавансованість зумовлена сильними підвалинами малярської освіти. Та надусе впадає у вічі її непересічний талант і добрий естетичний смак. Її малярські осяги (м. і. чотири широковідомі ґалерії виставляють її картини постійно) оперті на досвіді і наполегливій над собою праці.

Яр. К-ий

Яків Сусленський

ІЗРАЇЛЬ ШАНУЄ ПРАВЕДНИКІВ

В Єрусалимі, 23-го жовтня, 1983 року, в Інституті пам'яті жертв нацизму і героїв опору — Яд Вашем — відбулася урочистість посадження дерев у алеї „Праведників світу". Урочистість була присвячена не окремій особі — Праведникові, а цілій групі осіб, зібраних разом за національною ознакою. Героями дня в цей день були українці, які в роки гітлерівського панування на Україні, з ризиком для себе і для життя своїх кревних, а дехто і жертвуючи життям, рятували жидів від винищування. Здається, що така імпреза, такий захід відбулися вперше. Її метою було показати, — що поряд жахливих і ганебних явищ (вони мали місце на українській землі і часом при участі українців), як жидівський ґеноцид, було серед українців чимало високогуманних і мужніх людей, які заслужили собі в жидів на признання, вдячність і світлу пам'ять. Цей захід ще раз підтверджує той факт, що це глибоко-помилково огулом ганьбити всю націю за злочинні дії окремих осіб, груп або навіть значного числа представників тієї чи іншої нації.

Коли чуєш фразу: „Українці були гірше німців", — то дивуєшся з цього поверховного і абсурдного осуду, хоч я і допускаю, що особистий досвід деяких жидів дає їм право на таку репліку. Українець — жидофіл, українець — Праведник, ображений у своїх найкращих почуттях, якщо і його валять в одну купу, узагальнюючи всіх, ставлячи його на ту саму площину, на якій стоять ті українці, які „були гірше нацистів".

Цілком зрозуміло, що той хто вислужується, завжди гірший за свого хазяїна. Хіба ж жид-чекіст, або жид-поліцай були менше люті, чим ті їхні співробітники з пануючої нації? Така вже природа тих людей, які йдуть на такі посади. До речі, як жидам так і українцям присуще і характерне ревне відношення до своїх службових обов'язків. У одних і других, як, мабуть, ні в якого іншого народу, спостерігається різке розмежування: якщо негідник — то виключний (скінчений негідник), якщо праведник — то святий. Але за деревами треба вміти бачити ліс. Первопричиною катастрофи є німецький нацизм. Все інше, яким лютим і жорстоким воно б не виглядало, — все це лиш похідне, привнесене.

Я не буду в цій статті вдаватися в причини, які обумовили гостроконфліктні і неприязні жидівсько-українські відношення. Ця стаття є про українців-праведників, про українців-героїв, зрозуміло, про героїв нашого часу, і про вдячність до них, про вдячну пам'ять їм від жидівського народу. Три роки тому, коли я переглядав списки Праведників у Яд Вашем, я здивувався, що так мало серед них було українців, всього три-чотири прізвища. Мені відповіли, що, видать, і не було більше, не висисати ж їм із пальця українців-праведників для поміщення їх в стінах Яд Вашем, якщо їх не було в реальному житті. Я ж і зробив постанову — „не висисати їх із пальця", а вирушив у тяжкі і довгі пошуки. Сорок років минуло з тих страхітливих подій. Вже при житті нема багатьох жидів, врятованих українцями, ні самих рятівників. Їх свідчення поховані разом з ними.

Знову інші склали описи своїх митарств, серед яких рятування — лише епізод, і передали в Яд Вашем або в музей „Лохамей Агетаот". Там вони в архіві і спочивають, очікуючи майбутніх істориків. Є і такі мої земляки, в яких не зник совєтський комплекс страху: „Непопулярно, мовляв, добре відгукуватися про українців; якщо розповім похвально про українців-рятувальників, ану ж позбавлять мене пенсії"... А скільки є недбалих і невдячних жидів. Багатьом ніколи, брак часу зайнятися цією справою і вони відкладають її на „потім". Деякі з врятованих займають в Ізраїлі високі пости і воліють зберігати мовчання знову ж таки через непопулярність українського імені в жидівському світі. Є ще більше інших причин. І нарешті, основний масив жидів, що їх врятували українці, все ще проживає в СССР, а совєтські власті ставлять перешкоди отриманню відомостей від них про їх рятівників. Рятування жидів у СССР не вважається подвигом, героїчним вчинком.

І ось, урахувавши всі ці обставини, я за короткий строк знайшов понад сто живих жидів, яких врятували українці. Вже признані „Праведниками світу" декілька десятків українців. Ще два десятки справ перебувають у процесі обробки у відділі „Праведників світу" при Яд Вашем. Приблизно п'ятдесят свідчень підготовляю я сам для передачі в Яд Вашем. Виглядає на те, що крига скресла (лід рушив), наступила відлига.

...23-тє жовтня 1983 рік, 11-та година перед обідом. Яд Вашем. До Залі Пам'яті напливають люди: жиди врятовані українцями, співробітники Яд Вашем, колишні в'язні Сіону, члени Товариства Єврейсько-Українських Зв'язків, представники радіо, рідні врятованих, друзі і просто глядачі. Українців репрезентує о. Казимир Рошко, настоятель Центру Юного Хреста в Назареті. Нема тут тільки героїв дня — рятівників. Із восьми українців — Праведників нема в живих п'ять: Яків Сухенко разом зі своїм товаришем Іваном Шевченком (Іван Шевченко ще покищо не признаний „Праведником світу") були розстріляні в Києві в 1943 році за те, що переховували жидів; Віктор Гладенко помер в 1946 році; подружжя Ніжевенків і їхньої доні Віри також нема серед живих. Решта рятівників: Методій Липа, Палагея Мельник і дочка Ніжевенка — Лєна — живі, але зв'язок з ними утруднений. Враховуючи неможливість для цих рятівників прибути зі Совєтського Союзу через урядову відмову, Яд Вашем дав дозвіл, як виняток, що садитимуть дерева врятовані цими „Праведниками", або ж дерева садитимуть ті особи і з-поза врятованих, яким дали названі Праведники таке уповноваження.

Церемонією керував завідувач відділу „Праведників світу" д-р Мордехай Палдієль. Слідом за ним в „Залю пам'яті входять жиди, врятовані українцями: д-р Мірьвям Рицер; Малка Коен-Гладенко, дружина покійного Праведника, яка спеціяльно приїхала для цієї мети в Ізраїль із Америки; її дочка Діна Ґлітманл Яків Менекер і Яків Калиновський. За врятованими в „Залю пам'яті" увіходять: о. Казимир Рошко, колишні в'язні Сіону Гілгель Бутман, Шошана Фішер, Єфім Вольф, Соломон Дрезнер, Ліпа Фішер, члени управи Товариства Єврейсько-Українських Зв'язків проф. Михаїл Френкін; Юрій Пустовойтів, предсідник Тель-Авівського Товариства ЄУЗ; Александер Брагинський, предсідник голови відділу Товариства ЄУЗ у Натанії, та інші.

В залі напівсутінок. На3ви жахітливих місць винищування жидів — Освєнцім, Майданек, Берґен-Бельзен, Бабин Яр, Понарі та інші, нагадують про страшну трагедію жидівського народу. В скорбній тиші лунають слова д-ра Палдієля: „Друзі, ми зібралися в цій 'Залі пам'яті' в Яд Вашем, щоб освятити пам'ять жертв Катастрофи. Сьогодні ми вшановуємо 'Праведників світу', синів і дочок української нації: Якова Сухенка, Віктора Гладенка, Методія Липу, Палагію Мельник, Методія Ніжевенко, Євфросину Ніжевенко, Лєну Ніжевенко і Віру Ніжевенко, які, ризикуючи життям, врятували наших братів і сестер у небезпеці. Я маю шану назвати д-р Мірьям Рицер, пань Коен-Гладенко і Діну Глітман, та Якова Менакера і Якова Калиновського, — які репрезентують своїх доброчинців, а також попросити о. Казимира Рошко, Аврама Клеваня і Якова Сусленського приєднатися до мене для проведення цієї церемонії".

Всі з названих зійшли до місця „Вічного вогню". Розпочалася молитва. Її звуки доходять до глибини душі і мають силу, здається, зворушити навіть бездушне каміння. В залі — чудова акустика. Жінки, які стояли поруч, не можуть стримати ридання. Молитва закінчена.

Промовляє д-р Палдієль: „Коли ми запалюємо вічний вогонь у цій 'Залі пам'яті перед священними останками наших мучеників, ми поєднуємося зі священною пам'яттю про шість мільйонів людей, які померли мученицькою смертю від рук нацистів і їхніх коляборантів; поєднуємося з пам'яттю про жидівські громади, зруйновані злою спробою вирвати з корінням ім'я і культуру Ізраїля. Ми пам'ятаємо з благовінням героїчну і вперту боротьбу багатьох з Дому Ізраїлевого на порозі руїни. І ми також пам'ятаємо 'Праведників світу', які з ризиком для свого життя рятували жидів від переслідувань і смерти".

Авраам Клевань читає Кадіш (молитву по загинулих. Перша частина ритуалу закінчена. Процесія скеровується до місця посадки дерев попри свіжий музейний експонат — човен, що поставлений на п'єдесталь і символізує врятування данцями жидів Данії в період Катастрофи. Біля викопаних для саджения дерев ямок д-р Палдієль говорить про символіку посадження дерев і покликається на Біблію. Потім він вказує на дві крайності музею Яд Вашем: залі жахіть, скупчення зла, і сад Праведників, який оточує все навколо, символізуючи добро.

(Продовження буде)

Сиракюзька громада вшанувала пам'ять жертв голодомору в Україні

Сцена під час вшанування жертв Великого голоду.

Заходами Громадського комітету для відзначення голодомору в Україні та при співпраці Комітету Поневолених Націй, в неділю 30-го. жовтня, відбулася у місцевому Українському Народному Домі друга частина відзначення цієї сумної річниці. Перша частина, для укрїнської громади, відбулася у травні цього року, і про це писала місцева американська та українсько-американська преса, інформувала про неї також телевізійна мережа.

На осінь заплянована другу частину відзначень у формі демонстрації та відповідної програми в Сиракюзах для американської публіки. З цього пляну прийшлося, однак, зрезигнувати з огляду на оправданий брак віри Громадського комітету у загальногромадську підтримку такого проєкту. У висліді вирішено обмежитись до відначення 50-ліття голодомору у власній громадській інституції.

Уся програма була передбачена для наших американських сусідів і відбувалася англійською мовою. На роковини голодомору запрошено багатьох визначних американців. Відповідні інформаційні матеріяли про український голокост приготовив проф. д-р Іван Гвозда, голова Громадського комітету та вислав їх до всіх запрошених гостей, до усіх місцевих газет і телевізійних станцій. Про відзначення голодомору інформували українську громаду, крім афіш, відповідні летючки у церковних бюлетенях тощо.

Меморіяльна програма для вшанування мільйонових жертв російського совєтського ґеноциду в Україні при виповненій публікою залі почалася внесенням прапорів поневолених націй: литовського, лотиського, мадярського і польського. За ними йшли прапори українських організацій: СУМ-а, Пласту, ООЧСУ, ОЖ ОЧСУ. Після презентації прапорів американський гимн співала Джойс Ткач, а український підхопила наша публіка.

Відповідну молитву з нагоди 50-ліття голодомору провів о. Богдан Кінь. Потім д-р Іван Гвозда привітав святочну громаду та присутніх достойників нашого міста, і в короткому слові вказав на причини трагедії в Україні та важливість відзначення роковин цієї жахливої події. З коротким словом виступив опісля проф. д-р Антоні Бускарен, голова комітету Поневолених Націй.

Головним американським промовцем у нашій програмі був член Конґресу ЗСА, Джордж Вортлі, який виявив добру обізнаність із, як заявив, варварським актом Кремля в Україні 50 років тому. Злочин Совєтської Росії над українським народом повинен бути пересторогою для нас усіх тепер і на майбутнє, щоб не повторився більше ніколи.

Під час програми звертала на себе увагу присутніх відповідна декорація сцени та викликала жалобний настрій. На чорному тлі висів золотий тризуб, а біля нього напис — 1933-1983. Під ним українське поле символізували колоски пшениці та червоні маки.

На родючому українському чорноземі прислана Росією голодна смерть збирала своє жниво. Росія відплатила Україні помстовою за Визвольну війну, за змагання до волі, до самостійности.

Особливий настрій викликав струнний квартет сиракюзької симфонічної оркестри під керівництвом концертмайстра Андрія Заплатинського. У його виконанні були два твори, що віддавали почуття суму і жалоби, а саме: „Американський квартет" (друга частина) муз. Дворжака та „Ададжо для струнних інструментів". Семюела Барбера. Слід згадати що, розуміючи важливість і глибину відзначення українського голокосту, наш земляк-концертмайстер А. Заплатинський взяв участь у нашій програмі безкорисно.

Вплив музики викликає глибокі почування, сьогодні він викликав настрій жалоби і тривоги, — відмітив у своєму слові посадник міста Лі Александер. Говорячи про мільйонові жертви українського народу півстоліття тому, він відзначив також нове нещастя в Україні у зв'язку з затруєнням ріки Дністер, нещастя, яке приписав колоніяльній господарці Росії на українській землі. З нагоди відзначуваної річниці посадник Лі Александер прочитав і підписав відповідну проклямацію та проголосив неділю, 30-го жовтня, меморіяльним Днем Великого голоду в Україні на терені нашого міста.

З коротким словом виступив також староста повіту Онондаґа Джан Молрой та прочитав підписану ним проклямацію Тижня Поневолених Націй.

Проклямацію губернатора нюйорського стейту Маріо Комо з нагоди Тижня Поневолених Націй прочитав Роберт Боришевскі, представник польської громади.

Палке слово сказав Марк О'Коннор, син одного із засновників Тижня Поневолених Націй, відомий правник і оборонець оскаржених у співпраці з німцями українців та прочитав проклямацію президента Роналда Реґена з нагоди Тижня Поневолених Націй.

Проклямацію Президента з нагоди 50-ліття голодомору в Україні прочитав д-р Іван Гвозда.

Головним доповідачем-українцем був інж. Богдан Федорак з Дітройту, який насвітлив українське розуміння трагедії відзначуваного голокосту. Після нього з коротким словом виступали представники поневолених народів, які, співчуваючи українцям у їхній трагедії, наголошували наслідки поневолення їхніх народів російським совєтським імперіялізмом. Між ними були представники таких народів: Мадярщини-Тібор Гелч. Польща - Роберт Боришевскі, Литва - Френк Петравскас. Латвія - д-р Маія Гинклі.

Особисто вітав жалобну громаду Мелвін Н. Зіммер, стейтовий депутат законодавчої палати. Листовно вітав українців стейтовий сенатор Таркі Ломбарді. Своєю присутністю на залі мільйонові жертви „забутого голоскосту" вшанували ще такі представники міста і влади: Джан Діллон, повітовий шериф; Едвард Новаковскі, член міської ради; Едвард Раєн, повітовий законодавець; Томас Янґ, директор стейтової виставки; Рой Бернарді, муніципальний контролер; Кеннет Мокшицкі, заступник посадника міста; Роберт Срогі, міський суддя.

На кінець святочної програми присутні хвилиною мовчанки вшанували мільйонові жертви російського імперіялізму в Україні та вислухали прощальну мелодію, що її виконав на трубці інж. Орест Грицик.

В окремій залі Громадський комітет, після меморіяльної програми, гостив коктейлем запрошених гостей-американців.

Вшанування пам'яті жертв російського ґеноциду та колективізації в Україні знайшло прихильний відгук у місцевій американській пресі (дві статті) та радіо (інтерв'ю на двох станціях); про нього звітували дві телевізійної станції тощо.

Сиракюзька громада гідно та величаво відзначила трагічну подію в історії свого народу. Школа лишень, що таки не вся патріотична публіка вважала необхідним це зробити, школа також, що не було поміж присутніми багатьох свідків Великого голоду. А повинні були бути.

Микола Дупляк

Відбулось посвячення пам'ятника на могилі мистця П. Андрусева

У суботу, 19-го листопада ц. р., посвячено пам'ятник на могилі відомого мистця сл. п. Петра Андрусева, в українському пантеоні в Бавнд Бруку в присутності багатьох приятелів і знайомих, яких запросила дружина покійного мистця Наталія Андрусів.

У посвяченні пам'ятника взяли участь Владика Володимир Дідович, о. митрат Артимій Селепина, отець ігумен Андрій Партикевич і парох церкви св. Івана Хрестителя о шамбелян М Бабак який завершив священня пам'ятника.

На посвяченні були присутні відомі мистці й приятелі сл. п. мистця П. Андрусева: Святослав Гординський, Петро Холодний, який зробив плян пам'ятника, й Борис Макаренко. Проф. Володимир Андрушків з дружиною, сином і синовою та багато інших приятелів і знайомих прибули до Бавнд Бруку, щоб вшанувати пам'ять і поклонитись перед могилою та новопосвяченим пам'ятником великого українського мистця.

Після посвячення пам'ятника дружина мистця Н. Андрусів запросила всіх присутніх на спільний обід, який приготовили сестриці церкви св. Андрія в Бавнд Бруку. Господарем цього обіду був проф. Іван Куровицький, давній знайомий панства Андрусів ще з Варшави.

Молитву провів о. ігумен Андрій Партикевич, й розпочато обід. Під час обіду проф. І. Куровицький звернувся з проханням до присутніх, щоб зголошувались до слова про покійного мистця П.Андрусева й попросив мистця Святослава Гординського сказати кілька слів. С. Гординський сказав, що пам'ятник, який поставлено св. п. Петрові в цьому українському пантеоні, має нагадувати про те, ким був покійний мистець. Думки вертаються до нього, як до живої людини. Він був мистцем з покликання. Його мистецтво зв'язане з ним органічно, бо воно було основною частиною його життя. Він у кожний свій твір вкладав цілого себе, мистецтво ж таких мистців ставало їх виявом земного існування. Велике знання, здобуте наполегливою працею, дало можливість молодому мистцеві висловити свій власний погляд на свій час, свою добу, своє оточення і то в перспективі історичній, бо минуле жило для нього в сучасності у серцях живих людей. Це одно з найосновніших рис мистецтва Петра Андрусева—бачити сучасність, як нерозривне продовження минулого.

Завдання мистця було зображати те минуле вічноживим невмирущим, бо герої його картин з доби княжої чи козацької це ж ми самі в минулому, й нашим завданням є далі втримувати ідеї того минулого. Мова тут не про документальну ілюстрацію, а про відродження ідей, духа і стилю давніх епох. Мистцеві Петрові Андрусеву пощастило нав'язати ту нитку з минулого й показати в сучасності, що осягнуло небагато наших мистців.

Вивчення і збереження його творів для майбутнього всеукраїнського музею повинно стати для нас і наших нащадків святим завданням. Людина відходить, але вона залишає за собою твори, частину свого життя, і ми бачимо, як вона в тих творах далі жива й невмируща.

Другим промовцем був Микола Турецький, який підкреслив, що за кілька тижнів буде два роки, як відійшов до вічности великий мистець, людина великого формату сл. п. Петро Андрусів. Це був мистець з Божої ласки, великий український патріот, який з любови до України старався відновити славне минуле українського народу в своїх картинах та багато в цій справі зробив, чим задокументував велику любов до України та всього, що є для нас рідне й дороге.

Остання картина, яку намалював і закінчив перед своєю смертю мистець—це є „Хрищення України". Всі картини покійного мистця невмирущі, в них увіковічнився мистець, який буде жити вічно в українському народові.

Потім промовляв проф. Іван Куровицький, який пригадав часи перебування у Варшаві, де вони познайомились с панством Андрусів. Доповідач згадав мистця з юнацьких літ, коли в Першій світовій війні, як відступали російські армії з Галичини на схід й забирали нових людей, 8-літній хлпчина Петро загубився від своїх батьків і його забрали кубанські козаки, зробили йому малий мундир, дали йому малу шаблю і малого коня. Малий Петро перебув з ними цілу війну. По розпаді російської імперії Юзеф Пілсудський на східніх теренах України організував свій леґіон, і поляки завважили, що малий Петро добре рисує і малює та довідались, що він є з Галичини; забрали малого хлопця зі своїм леґіоном до Варшави, де він закінчив середню освіту і Академію Мистецтва. Доповідач також підкреслив великі заслуги мистця Петра Андрусева для українського мистецтва в історичному аспекті.

Наталія Андрусів попросила до слова Преосвященного Владику Володимира Дідовича, який заявив, що він мав щастя двічі побачити мистця Петра Андрусева. Перший раз побачив він його в Німеччині в Мюнхені, а другий раз бачився з ним у помешканні нашого спільного приятеля мґра Миколи Турецького, де мав нагоду довго з мистцем розмовляти та особисто познайомитись з творами мистця, які в своїй історичній вартості—незаступимі, бо в тих творах криється ціла історія українського народу.

Немає найменшого сумніву, що цей великий мистецький талант, який посідав сл. п. Петро Андрусів, є неперевершений, бо це був талант з уродження, і в тому мистецькому напрямі тяжко заступити цього великого любителя українського мистецтва в історичному аспекті.

Потім дружина покійного мистця Наталія Андрусів висловила подяку Преосвященному Владиці Володимирові Дідивичеві, о. ігуменові Андрієві Партикевичеві, о. митратові Артимові Селепині, монсеньйорові о. Миколі Бабакові за посвячення пам'ятника, парохові церкви св. Івана Хрестителя в Рівергеді. Далі Н. Андрусів подякувала мистцеві П. Холодному за зроблення пляну пам'ятника, мистцеві С. Гординському за гарні і змістовні слова, мистцеві Борисові Макаренкові, проф. Володимирові Андрушкову та всій його родині за участь в посвяченні пам'ятника; Миколі Турецькому за щирі слова, проф. І. Куровицькому, господареві цієї сумної імпрези, за допомогу у влаштуванні її та за щиру й приятельську промову.

Наталія Андрусів висловила щиру подяку парафіянам церкви св. Івана Хрестителя в Рівергеді за моральну підтримку під час похоронів і за участь у посвяченні пам'ятника на могилі її чоловіка.

Щира подяка Літературно-Мистецькому Клюбові в Ню Йорку, Клюбові Кни-

(Закінчення на ст. 4)

Надгробний пам'ятник на могилі св. п. Петра Андрусевя

Українці Австралії штурмували совєтську амбасаду в Канберрі

15-го жовтня ц. р. увійде в історію української спільноти в Австралії як день масового вшанування пам'яті семи мільйонів жертв штучно зробленого голодомору в Україні Москвою 50 років тому та розкривання цього голокосту перед вільним світом.

В цей день 2000 українців з усіх стейтів Австралії в більшості з Ново-Південної Валії і Вікторії на автобусах і автах прибули в столицю свого поселення, щоб помолитися перед Всевишнім за невинні душі тих, що загинули страшною смертю і закопані ворогом де попало без християнських похорон та нагадати Москві і її яничарам, що українці цей голод-голокост не забули і ніколи не забудуть.

Демонстранти прибули з національними прапорами та транспарантами. Серед написів був заклик до ліквідації російської червоної імперії та побудову на її місті вільних і незалежних демократичних держав. Було приємно побачити; що на демонстрації було багато шкільної молоді, як і дорослої в більшості у національних костюмах. Були і старші віком, що пережили цей голодомор і прийшли як свідки московсько-комуністичного варварства.

Солідаризуючись з українцями, взяли участь у демонстрації інші національності—поляки, мадяри, хорвати, естонці, латвійці, литовці та інші.

Величезна колона демонстрантів зупинилася на парку-поляні біля парляменту. Урочисто відбулася жалобна панахида по померлих. Співав церковний хор з трьох парафій УАПЦерков Сіднею. В панахиді взяв участь єпископ УКЦеркви Іван Прашко, адміністратори УАПЦ і УПЦА о. Олександер Пігулевський та о. Борис Стацишин, священики-о. Василь Черванів і о. Володимир Люлька. Присутні священики при панахиді були: пастор Г. Джордан з англіканської церкви в Тасманії та о. Генадій Голокі з УАПЦеркви св. Василя з Нюкастелю.

По закінченні панахиди демонстранти прибули до вхідних дверей парляменту. На головних східцях голова стейтового Комітету голодомору Ново-Південної Валії Юрій Менцінський відкрив протестне віче. Голова Управи Союзу Українських Організацій в Австралії - Юрій Денисенко англійською і українською мовами осудив червону Москву та її яничарів, комуністів українського походження, за штучно зроблений голод-голокост, що перевищив у своєму варварстві жидівський голокост, що стався в час Другої світової війни. Д-р Лев Гаврилів науково і в статистичних цифрах англійською мовою довів, що під час голоду Москва продавала Заходу через порт Одесу конфісковане в селян України збіжжя, цукор, м'ясні вироби та інші харчові продукти, і на багатьох залізничих станціях України гнила пшениця, накрита брезентом, на очах населення, але охоронялася озброєними відділами залізничного НКВД. Далі Джо Бей прочитала співчуття українському народові від лідера австралійської Демократичної партії в Австралії, сенатора Д. Чипса, який цей голокост засудив в гострих формах. Наступну промову зробив Лідмен, член асамблеї Австраліси Капітал Теріторі від Ліберальної партії в Австралії, який не тільки засудив ці злочини Москви, але й попередив Австралію, що вона після Камбоджі (Кампучії) може бути наступною жертвою комуністичної тиранії, якщо австралійські політики не почнуть дивитися на російську червону імперію реальними очима.

Найважливіша промова була отця Г.Джордана, який попередив християнські церкви та інші релігії разом з політиками демократичного світу про загрозу Москви, яка хоче завоювати останній методами обману, дезінформації, терору, мордів і завести безбожне рабство над людьми. Останню промову проголосила Тію - Кроль, по національності естонка, яка говорила як репрезентант поневолених Москвою народів.

На закінчення були прочитані два меморандуми для сенату і палати репрезентантів та передані одним із присутніх сенаторів до австралійського парляменту.

Після цього демонстранти організовано рушили до совєтської амбасади. Першою промовляла Ніна Строката-Караванська, яка кинула Москві та її вислужникам-яничарам обвинувачення у навмисно зробленій масакрі-голоді з метою загарбання території України через зменшення українського населення і перемішання його з росіянами, привезенними з Росії, і що ця політика народовбивства ще продовжується і далі, але іншими і теж варварськими методами.

За заздалегідь виробленим пляном наша славна молодь почала закидати димовими бомбами подвір'я амбасади, які разривалися, даючи яскраве полум'я в три метри висотою, а потім випускали величезні хмари диму. Бачучи таке положення, поліція потроїлася і стала в бойову позицію.

Наступною точкою було перекидання 7 домовин, символу 7-х мільйонів заморданих голодом на подвір'я амбасади, бо таким чином службовці амбасади мусять про цю справу повідомити Москву.

Після різних спроб прорвати ланцюг поліції молодь перегрупувалася і наглим скоком прорвала коло охорони. Між молоддю і поліцаями почалася борня, але сім домовин полетіли за залізні грати і опинилися „на російській території", до якої поліцаї не мали права і носа показати.

В цей самий час один із демонстрантів сл. пам'яті Олександр Хмель, поляк, мав серцеву атаку. В ту мить кваліфікована медична сестра Вікторія, донька Павла Клименка, відомого громадського діяча та заступника голови Крайової Управи Спілки Визволення України, дала поміч хворому аж до часу приїзду амбулянсу. На жаль, у шпиталі він помер.

Після закінчення демонстрації, перевтомлених, але радісних, що зробили добре діло для свого народу демонстрантів запрошено на обід-перекуску в прицерковну залю св. Миколаївської УАПЦеркви. Українцям Кенбері і Квінбіяну слід подякувати, особливо жінкам, що безкоштовно нагодували таку велику кількість людей.

Підсумовуючи наслідки демонстрації, можно з гордістю заявити, що вона пройшла з великим успіхом і мала величезний пропагандивний ефект. Австралійські часописи, телевізія, радіовисильні широко висвітлювали як голод-голокост, що стався в Україні, так і справу українського народу, що є жертвою комунізму і московського імперіялізму, і що ігнорувати Москву не є безпечним явищем, бо і Австралія може стати наступною жертвою садистичної хижацької Москви.

Успіх демонстрації у великій мірі треба завдячувати активній участі наших священиків, Ніні Строкатій-Караванській та українській молоді, особливо молоді, що є в рядах СУМ-у та членам Спілки Визволення України молодшого віку. Без акції сутичок з поліцією, без димових бомб австралійська медія не була б зацікавлена. Ця демонстрація показала не тільки австралійським, але світовим політикам, а також світовій пресі, що українці є головним і потенціяльним спільником ще вільного світу і що ліквідація російської червоної імперіялістичної тюрми народів не може обійтися без українців.

ЗВЕРНЕННЯ

КОМІТЕТУ ПОБУДОВИ ПАМ'ЯТНИКА БЛ. П. МИТРОПОЛИТОВІ В. ЛИПКІВСЬКОМУ

У зв'язку з побудовою пам'ятника Митрополитові В. Липківському в Осередку УПЦ в Бавнд Бруку, Н. Дж., буде видана „Пропам'ятна книга". В ній буде задокументована історія побудови пам'ятника та поміщені маловідомі та досі неопубліковані матеріяли з життя і діяльности Митрополита В. Липківського, його побратимів та з історії відродження УАПЦ. Книгу до друку підготовляє редакційна колеґія в такому складі: Микола Вірний—головний редактор, проф. Петро Одарченко—мовний редактор, та Комітет побудови пам'ятника—члени.

Звертаємося до всіх, хто може збагатити це видання своїми особистими спогадами, чи фотознімками, чи іншими матеріялами, які стосуються історії УАПЦ 1921 року, подарувати, або позичити такі матеріяли Комітетові для використання їх у „Пропам'ятній книзі". Джерело таких матеріялів буде у книзі зазначено. Просимо писати, чи слати матеріяли до редакційної колеґії на: „Memorial Book". 8600 Buckhannon Dr., Potomac, Md., 20854.

Діловий Комітет
Побудови Пам'ятника

Стратегія ЗСА...

(Закінчення зі ст. 1)

найбільших турбот та предметом постійної уваги, про що свідчать майже щоденні конференції президента Реґена із секретарем оборони Каспаром Вайнберґером і його заступником, теперішнім шефом доповідача, П. Таєром.

Користуючись висвітлюваннями на великому екрані мапами і табелями, доповідач звернув увагу насамперед на те, що в історії майже завжди було первопричиною різних конфліктів: джерела і розміщення сирівців — не тільки для війська, але й цивільного населення — та шляхи їх транспорту. Тепер, з уваги на неймовірний розвиток усіх родів комунікації, світ дуже зменшився, а з цим і дуже збільшилися всі загрози. Доповідач, показуючи на мапах і табелях земного ґльобу розміщення сирівців та шляхи їх перевозу, на інших мапах показав розміщення совєтських військ та совєтських „дорадників", кількість яких — для прикладу — в самій тільки Сирії переходить 9 000. Іншим прикладом тих загроз може послужити ще свіжий випадок совєтської спроби захопити та практично перетворити на свою військову базу острів Ґренаду на найважливішому шляху американського довозу і вивозу сирівців. На деякі подібні приклади вказав доповідач і на шляхах між Америкою і Далеким Сходом.

Практика і логіка виявляють і доказують, що тільки постійною готовістю до війни та гарантією перемоги в ній можна її відвернути. Це й є основою теперішньої стратегії З'єднаних Стейтів Америки, — твердив доповідач.

Як департамент — в европейському назовництві: міністерство оборони ЗСА — дає собі з цим усім раду?

Секретар оборони К. Вайнберґер займається всім тим, що можна б окреслити „оборонною політикою", а його заступник і шеф доповідача П. Таєр займається практичною підготовою стратегічних плянів та їх організацією. Вони у своїй праці мають до розпорядження великий штаб як військових, так і цивільних фахівців поодиноких ділянок. Їхні пляни і рішення Президента щодо оборони одержують до виконування шефи об'єднаних штабів.

Отже, головним завданням американської стратегії є відвернути війну, а коли б це не пощастило, то накинену Америці війну виграти, і на це — за твердженням доповідача — Америка завжди мусить бути готова в таких ділянках, як 1) технологія, 2) тактика, 3) комунікація, 4) швидкість зміни військових частин в різних частинах світу, тощо. Доповідач у дальшому зупинявся та інформував і оцінював кожну з цих ділянок. Очевидно, що до них і то в першу чергу долучується те, що вважається за кожночасну мораль армії і кожного вояка. У цьому, як і в усіх інших ділянках, Америка має безсумнівну перевагу, за виїмком чисельности. Совєти — вважає доповідач — тепер мають над Америкою чисельну перевагу у приблизному відношенні двох до одного, але на загальному технологічному і моральному тлі — совєти мусіли б мати таку перевагу щонайменше п'ять чи шість до одного, щоб мати справжню перевагу над Америкою.

Для характеристики стану та всіляких „достосувальних" можливостей в багатьох ділянках оборони доповідач навів один конкретний приклад: Совєтський Союз заанґажував одну американську фірму, щоб вона в околиці Львова в Західній Україні збудувала, вивінувала і урухомила фабрику консерв помідорів. Фірма це ретельно виконала і деякий час фабрикою завідувала при втраті приблизно п'ять відсотків сирівцю на відпад при переробці, що є приблизним американським стандартом. Коли ж фабрика перейшла вже під власний заряд совєтів, то ця втрата збільшилася до 50 відсотків, і це є совєтський „стандарт".

„Ми маємо всі реальні можливості і передумови, щоб до війни не допустити, а коли б нам це не пощастило, то таку накинену війну виграти", — закінчив свою доповідь полк. Микола Г. Кравців, військовий дорадник заступника секретаря оборони. Після доповіді він ще приблизно годину відповідав на запити.

На початку доповіді полк. М.Г.Кравців згадав, що він уже виступав у Філядельфії, місті його молодости, а Нюарк і околицю він також уважає за рідне місто, бо тут проживає його родина, приявні на залі: його мати Неоніля, мати його дружини Христі Стефа Квасовська, сестра Дзвенислава. Усіх їх учасники зустрічі привітали оплесками.

Зустріч закінчив інж. Д. Ґеча подякою доповідачеві та слухачам.

Відбувся панель...

(Закінчення зі ст. 1)

неможливо орієнтуватися і „обслужити" звітодавцями все, що діялося. Сам предсідник Конгресу звернувся до приявних із запитом, чи хтось не знає, де знаходиться „кривка" ,в якій радить Резолюційна комісія.

Доповідач вказала на відсутність недавніх політичних в'язнів із СССР, які були почесними гістьми на минулому Конгресі СКВУ, а тепер либонь не були запрошені. Доповідач погоджувалася, що ІУ СКВУ скінчився успішно, але ставила під знак запиту тривкість і широкість тієї згоди. Узалежнювала остаточну оцінку ІУ СКВУ від дальшого розвитку подій і від того, чи настане дійсно братолюбіє.

Проф. В. Калинович вияснював, що „невтральність" делегатів з Австралії походила, мабуть, із факту їхнього географічного відокремлення від решти вільного українського світу і непоінформованости, що в ньому діється. Приєднався до погляду попередніх доповідачів, що всі вони летіли до Торонто в настрою непевности.

Останній президент СКВУ мгр Іван Базарко доповнив доповіді панелістів, ствердивши, що вони звітували правильно і правдиво. Виправдував недотягнення ІУ СКВУ також легковажним становищем людей до проголошень, що їх робив Секретаріят СКВУ у підготовчій праці. Так, наприклад, до останньої хвилини зголошувалися люди, охочі взяти участь у бенкеті, і годі було відслати їх з нічим.

Приявні ставили низку запитів, на які відповідали панелісти. Приявних було 80 осіб.

"Jinad"...

(Закінчення зі ст. 2)

Америку з помсти за її підтримку шаха. Але треба тямити, що провід нинішньої Сирії у руках шіїтської секти алявітів (вони допомагали Іранові у війні проти Іраку!), головні сили опору в Ливані проти уряду Гамаєля і його покровителя ЗСА — теж шіїти, а особливо їх дуже войовнича секта — друзи. Не може бути сумніву, що перших борців „святої війни" наслав до Ливану Хомейні. Але теж годі сумніватись, що між друзами, шіїтами і палестинцями найдеться досить охочих включитись у „святу війну" проти „американського сатани" і таким способом дістатись якнайшвидше до неба, бо життя в Ливані нині насправді пекло. Вони наладовані вибуховими матеріялами готові кидатись на будівлі чи кораблі — без вагань. Проти тих сил стоїть у Ливані батальйон американської морської піхоти та сила гармат та літаків. А все ж нерівна то боротьба.

Тільки тоталітарні держави, як СССР, знають методи як розправитись з таким ворогом, але і їм важко з шіїтами, — як показує Афганістан. Демократіям не під силу змагатись із борцями „святої війни". Тому, що в ісламському світі ідентифікується Америка з Ізраїлем, американці не можуть виступати на цьому терені як миротворці. Подібно французи з уваги на їхню ролю на Близькому Сході після Першої світової війни. Як миротворці могли іти туди італійці, навіть британці, шведи, ірляндці, поляки чи інші народи — тільки не американці. Послати в те ливанське трясовиння морську піхоту було великою політичною помилкою президента Регена, що може його дорого коштувати. Війни зі самогубцями — не виграєш.

Лос Анджелес відзначив „Український голокост"

Злочасні роковини більшевицької революції стали днями демонстрації та вшанування жертв голодомору українцями Сан Франціско та інших громад Каліфорнії. Прибулі у суботу, 5-го листопада, демонстранти застали чималий відділ місцевої поліції із залізною огорожею довкола будинку совєтського консуляту.

У тривалому марші із плакатами, транспарантами й вигуками антисовєтських гасел помітною була чисельна група українців із Лос Анджелесу разом із молоддю СУМА в уніформах. Із огороненої чорним полотном трибуни, поруч якої стояла символічна труна, промовляли представники Афганістану, Куби, Чехо-Словаччини, Польщі, Кореї, Ради жидів та інші.

Речеву та інформативну промову виголосив голова Комітету вшанування жертв голоду Андрій Сороківський. Демонстрація завершилась коротким виступом і молитвою о. прот. Олександра Лимонченка із спільним співом „Вічная пам'ять" та американського „Боже, благослови Америку!".

Вечері місцеві телевізійні станції у новини включили вістку про демонстрацію українців й інформації про голод 1932-33 років в Україні.

Після поминальних Богослужб в обох українських церквах Сан Франціско у неділю, 6-го листопада, у одному з кращих приміщень у центрі міста, Гаят готелі, відбулися урочисті й багатолюдні поминки жертв голодомору. Чисельні чужинці мали нагоду оглянути привезену із Лос Анджелесу виставу світлин із страхіть голоду та познайомитись з довідниками й брошурами про вчинений Москвою штучний голод в Україні.

Поминальна трапеза розпочалась молитвою й традиційним коливом. На кожному столі серед трьох хлібин горіла свічка, перев'язана чорною стрічкою. Після коротких виступів представників стейту і міста, декляраций губернатора, посадників міст Сакраменто і Сан Франціско, присутні зустріли гучними оплесками д-ра Роберта Конквеста, відомого письменника, дослідника й автора книжки про голод в Україні, яка незабаром вийде друком заходами українців Гарварду.

Аналізуючи тогочасні обставини і причини голоду д-р Р. Конквест вказав на перейняту більшовиками від Карла Маркса ненависть до селянства, яке не приймало ідей клясової боротьби і не йшло в авангарді комуністичної революції. Окремуі важливу причину він вбачає у специфіці українського селянства, яке стало базою національного відродження. Розправа із українським селом стала розправою з українською народною республікою, із ідеями самостійности та самобутности, що одночасно супроводилась погромом української літератури, культури й науки. Вживаючи різноманітних засобів облуди й дезінформації, Москва спромоглася сховати від світу страхіття голоду в Україні, тоді як ліберальна преса Заходу не виявила особливої допитливости до подій у „батьківщині трудящих".

„Українські національні стремління будуть розвиватися наперекір всім зусиллям їх знищити", закінчив автор майбутньої книжки.

Мистецьку частину розпочав майстерний виступ бандуриста Андрія Китастого, який виконав „Гомін степів" композиції свого батька Григорія Китастого, „Ой піду я лугом" та марш „Україна" слова Івана Багряного, музика Г. Китастого.

Місцева талановита співачка Марія Черепенко проспівала пісні „На світанку", „Україно!". Місцевий хор під керівництвом Віри Шавлаш проспівав „Владико неба і землі" С. Гулака-Артемовського і „Ой, зійшла зоря" В. Леонтовича.

Поминки закінчились молитвою пастора В. Гергеля і співом „Вічная пам'ять". Керував програмою цієї частини д-р Олег Верес.

Українська громада Сан Франціско заслуговує на признання за успішне й ділове вшанування пам'яті жертв голодомору та належний рівень ефективної інформації американського довкілля. Відклавши розходження, місцеві українці протягом тривалих приготувань і співпраці дали доказ і приклад спільних зусиль, успіх яких підбадьорує і дає підстави для оптимізму.

О. Захарків

ЧИ МИ ДІЙСНО ЗНАЄМО ВСЕ ПРО ГОЛОДОМОР В УКРАЇНІ?

Таке питання поставив один із присутніх на науковій Конференції про голод в Україні, яку влаштувала Товариство Українських Інженерів Америки в Українському Інституті Америки у Ню Йорку. Добру відповідь на це питання дав отець митрат Володимир Базилевський який сказав, що такі конференції повинні влаштовувати НТШ, УВАН та інші наші наукові інституції, щоб дійсно всесторонньо вивчити усі проблеми, зв'язані зі штучним голодом в Україні 50 років тому.

Хто придумав і зорганізував цей голодомор, який економічний, політичний та психологічний ефекти ця подія мала на тогочасне та майбутні покоління українського населення? Ми повинні собі вповні усвідомити це самі, поки будемо передавати усе нашому оточенню.

Хто цей голодомор організував, росіяни чи „партократія" на чолі зі Сталіном, Кагановичем та переважаючою частиною російського походження тих членів того Політбюра? Що в кінцевому ефекті голодомор в Україні допоміг закріпитися СССР новітній російській імперії—це безспірно. Але чи тодішні російські шовіністи-імперіялісти, в який небудь спосіб спротивлялися плянові голодомору в Україні, ми не знаємо ще. Цікаво, що ніхто із них ще досі нігде не засудив голодомору, ані серед комуністів, ані антикомуністів, значить ідея була добра і тому нема чого їй противитися. Російські демократи, час вам зайняти становище до цього питання. Ви ж засудили Катинь, а це в порівнянні до голодомору в Україні є малою подією.

Росіяни спричинили колективізацію без опору, бо вони привикли до „общинного" землеволодіння. Український селянин общини не мав, і він не звик до „общинного" існування, він був індивідуалістом. Він був головною перешкодою для реалізації марксистської колективізації, але він був теж і головною силою української національної субстанції. Знищивши того селянина, російський імперіялістичний центр осягнув дві засадничі справи, і тому для російського шовініста не було найменших причин для протесту. А накази для всяких акцій про голодомор виходили лише від тодішнього Політбюра і ні від кого більше.

Приблизно такі думки висловив проф. д-р Іван Самійленко.

О. митрат Базилевський, який в 1932-33 роках був учителем і мав нагоду бачити ті події і який перед кількома днями був свідком перед Американською Конгресовою Комісією для розслідження агрикультурних проблем СССР, у своєму виступі на різних конкретних прикладах вповні підтвердив те, що говорив його попередник д-р Іван Самійленко. Змальовуючи ті події, відчувалося на залі трагедії тих днів, що залишилися в пам'яті учасників до кінця їх життя і які вони розказали своїм дітям і дальшим нащадкам.

Д-р Осип Мороз різними статистичними даними доказав колоніяльне трактування України на протязі понад сотні років українського побуту під російським пануванням.

Чи світ мовчав про голодомор в Україні в 1932-33 роках? Ні,—твердив д-р Володимир Душник, в той час студент університету в Бельгії. Преса описувала ті події широко і докладно, хоч не раз якісь невидимі сили пробували ті вісті приглушувати, деформувати, а то „замикати під ключ". 70,000 українців протестувало тоді в Ню Йорку, хоч багато з них зазнало різних фізичних потурбовань з боку тодішніх комуністичних активістів, яких в тому часі було немало в Америці.

Вся Конференція була передавана також для членів у Дітройті. Техніка посувається вперед і цю практику можна буде реалізувати і в майбутніх конференціях ТУІА.

Всі доповіді, виголошені тут, повинні бути видруковані в найближчих „Вістях ТУІА".

Про проблеми голодомору сьогодні пишеться і говориться дуже багато. Але те, що було тут на цій науковій конференції ТУІА, було дещо інше, і школа, що заля не була заповнена „по береги". Шкода, бо можна було почути багато цікавого і корисного.

Молодий інженер Володимир Леміщький, який направду приложив багато зусиль і „серця", щоб та конференція вдалася, може бути задоволеним з усього. Його дебют як модератора був дуже обіцюючий, а це для ТУІА є дуже важливе. Це ж те „завтра", про яке так багато говоримо сьогодні.

Інж. Іван Заяць, мгр Марія Гончаренко, інж. Віктор Чарторийський, інж. Юрій Базилевський, він же голова ТУІА, та усі інші члени Управи ТУІА допомогли цю імпрезу влаштувати.

Іван Я. Хамуляк

Відбулось...

(Закінчення зі стор. 3)

голови, Союзові Українок і ОМУА в Філядельфії і Українській Академії Наук у Вінніпегу в Канаді за влаштування спеціяльних вечорів і доповідей для влаштування пам'яті мистця Петра Андрусева.

Щира подяка відділові Українського Народного Союзу в Рівергеді за моральну підтримку й допомогу в тяжких хвилинах смутку.

Н. Андрусів подякувала всім присутнім за участь у посвяченні пам'ятника, а відтак о. Микола Бабак проказав молитву, а всі разом відспівали „Вічная пам'ять".

М. Турецький